

Její pastorkyňa po Ostravě ožila v Opavě. Nastudování ve Slezském divadle je mimořádně šťastné

13.10.2014

Milan Bátor

Divadlo

Recenze

Slezské divadlo v Opavě v neděli v premiéře uvedlo nové nastudování opery Leoše Janáčka *Její pastorkyňa*. V hlavních rolích se představili Tereza Kavecká, Katarína Jorda Kramolišová, Jakub Rousek a Juraj Nociar. *Její pastorkyňa* tak po ostravském nastudování Národním divadlem moravskoslezským zazněla v regionu v krátké době již podruhé. Jak dopadla premiéra, si můžete přečíst v následující recenzi.

Katarína Jorda Kramolišová v roli Kostelníčky.
Foto: Petr Veselý

Kdyby Leoš Janáček napsal pouze jednu operu – *Její pastorkyňa*, přesto by se býval zařadil mezi největší světové operní tvůrce. Jedná se v mnoha ohledech o originální dílo, které se operního žánru zmocňuje novou technologií tvorby. O Leoši Janáčkově je známo, že jej hluboce zajímal rytmický a melodický spád lidské řeči. Tyto nápěvky mluvy si hukvaldský mistr zapisoval při nejrůznějších příležitostech: ve vlaku, na ulici i na přednáškách. Zajímala jej psychologie mluvy a okolnost, jak se mění s ohledem na prostředí, zkušenosti, věk apod.

Její pastorkyňa je Janáčkovou třetí operou a počátek její kompozice je dodnes poněkud mlhavý. Samotný Janáček se odvolával na svědectví své hospodyně Marie Stejskalové, že *Pastorkyňa* začal skládat v roce 1896. Předobrazem, na kterém si skladatel ověřil své kompoziční inovace, byl symfonický obraz *Žárlivost*, ale také skladba pro klavír *Ej danaj a sborová píseň Daleko široko*. Již v těchto drobných dílech se objevují znaky pro pozdějšího Janáčka typické: živelný až orgiastický rytmus, motivické figury, jež nabývají charakteru témat, a modalita, která se objevuje v melodiích i v harmonické struktuře. Janáček operu tvořil mnoho let a vložil do ní všechny své vášnivé emoce a krušné zážitky, když mu v roce 1903 zemřelo již druhé dítě – dcera Olga. *Její pastorkyňa* věnoval Olžině památce.

Opera *Její pastorkyňa* neměla ani dál lehký život. Nabídnuta pražskému Národnímu divadlu, byla vrácena mistrovi zpět jako nevhodná k provedení. Zazněla tedy v premiéře 12. listopadu 1903 v Brně, pražské uvedení proběhlo až v roce 1916 po retuších Karla Kovařovice, které však brněnský mistr akceptoval. Je to první česká opera, psána na prozaický text – stejnojmenné drama Gabriely Preissové. Zajímavostí je, že spisovatelka se vyjádřila k opernímu zpracování odmítavě – nepovažovala jej za vhodný námět pro operu. Naštěstí si Janáček prosadil svou. *Její pastorkyňa* je jednou z nejhranějších českých oper ve světě. Už v roce 1924 zazněla v Berlíně ve vynikajícím nastudování Ericha Kleibera. Dále se dílo postupně objevilo na všech světových operních pódii.

Scéna opavského nastudování Pastorkyně se vyznačuje minimalistickou koncepcí. V centru jeviště je situován dřevěný kříž, jehož posunováním se dynamicky mění prostor z jizby na otevřené prostranství. Výtvarník scény Jaroslav Milfajt použil skoro černobílý či hnědý přísvit, který ostře kontrastoval s kostýmy Tomáše Kypty. Jenůfa Terezy Kavecké přesvědčila zejména vroucností projevu a přirozeným půvabem, role Jenůfy je pro ni ideální příležitostí. Medový, jemný soprán, jímž sopranistka disponuje, působivě charakterizoval tragickou postavu nešťastné Jenůfy, jež čeká dítě s citově nevyrovnaným Števou Buryjou (Juraj Nociar).

Tereza Kavecká jako Jenůfa podává přesvědčivý výkon. (Foto: Petr Veselý)

Kostelníčka Kataríny Jordy Kramolišové je postavou z masa a krve. Kramolišová do role vražedkyně vložila maximum emocí, Kostelníčka byla expresivní v pěveckém projevu i gestickém ztvárnění. Její místy až brutální chování k Jenůfě by místy sneslo jemnější psychologii, v souladu s charakterem celého nastudování však bylo pozitivem. Kramolišová rovněž předvedla excelentní hlasový výkon, její Kostelníčka byla skutečně vynikající. Nabízí se srovnání s letošním nastudováním s Evou Urbanovou v Národním divadle moravskoslezském, z kterého opavská sopranistka nevychází v žádném případě hůře.

Hlavní mužské role při první premiéře vytvořili Juraj Nociar (Števa) a Jakub Rousek (Laco). Oba protagonisté odvedli slušný výkon, Rousek v nižších polohách působil poněkud nejistě, expresivní výšky však zvládal bravurně. Také Nociarův Števa zapůsobil jistým dojmem, zejména jeho herecká etuda opilého Števy v prvním dějství byla sugestivní a zábavná.

Juraj Nociar v roli Števy. (Foto: Petr Veselý)

Hudebního nastudování se ujal dirigent Petr Šumník. Dá se říci, že se pod jeho vedením projevila jistá progresse v podobě čistého intonačního projevu violoncell, jistých žesťů a výborných dřev. Partitura byla uchopena s plnou barevností,

Janáčkovovo dílo je jakousi syntézou operního verismu, impresionismu a expresionismu. Šumník ve svém pohledu zohlednil tyto tři stylové aspekty a nastudování mělo lyrickou vroucnost, expresivitu i pravdivost ve vyváženém poměru.

V některých momentech lze opavské nastudování považovat za mimořádně šťastné. Režisérka Jana Andělová Pletichová využila několik prvků, jež emocionální sílu Pastorkyně umocnily: provazy deště v zadním plánu jeviště v dramatické chvíli nalezení utopeného novorozence byly skutečně sugestivní. Emocionální zkrat kostelničky a její morální muka zintenzivňuje v průběhu celého díla fantaskní vidina opilého Števy.

Její pastorkyňa v Opavě je skutečně hodna slov uznání a lze ji k návštěvě vřele doporučit.

Milan Bátor | [Další články](#)

© Aleš Honus 2013-2014.

Šíření obsahu internetového deníku Ostravan.cz prostřednictvím odkazů na sociálních sítích je dovoleno, jakékoliv jiné užití a šíření textů a fotografií je dovoleno pouze na základě souhlasu vydavatele. Názory, které zazní v textech publikovaných na těchto stránkách, představují vždy subjektivní postoj autorů příspěvků, nikoliv názor vydavatele.